

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Роль і значення дисципліни “Економічний аналіз” у підготовці фахівців за спеціальністю “Фінанси” та „Облік та аудит” полягає в отриманні студентами глибоких знань з управління фінансами підприємств за умов ринкової економіки, навичок самостійного творчого мислення, прийняття оптимальних фінансових рішень, що забезпечують зростання прибутку та капіталу, стабілізацію діяльності підприємства, підвищення добробуту його працівників і власників.

Вивчення дисципліни “ Економічний аналіз” базується на фундаментальній підготовці студентів з таких дисциплін: “Гроші та кредит”, “Фінанси підприємств”, “Економіка підприємництва”, “Статистика”, “Фінансова діяльність суб'єктів господарювання”.

Вивчення дисципліни „Економічний аналіз” є необхідною умовою підготовки спеціалістів з фінансів вищої кваліфікації. Особливо важливу роль ця дисципліна відіграє у підготовці фахівців з банківської справи, фінансів, бухгалтерського обліку та аудиту. Вона забезпечує науково-теоретичну та методологічну основу для формування системи знань з конкретно прикладних дисциплін за спеціальністю “Фінанси” та „Облік і аудит”.

Мета викладення дисципліни полягає в оволодінні студентами базовими знаннями з практичних питань аналітичної роботи на промисловому підприємстві, виробітки практичних навиків по розрахунку основних показників господарської діяльності підприємства, рішенню задач по виявленню резервів підвищення ефективності виробництва.

Знання, отримані студентами в процесі вивчення дисципліни “Економічний аналіз”, можуть бути використані в ході виконання дипломної роботи спеціаліста за фахом “Фінанси” та “Облік і аудит”.

Вивчення дисципліни „Економічний аналіз” повинно забезпечити з боку студентів:

ЗНАННЯ:

- теоретичних основ економічного аналізу;
- існуючих методів економічного аналізу і можливостей їх застосування;
- заходи аналізу господарської діяльності;
- основні прийоми аналізу;
- види аналізу господарської діяльності й зміст кожного виду;
- методика комплексного економічного аналізу і методи виявлення вільного підрахування резервів підвищення прибутку підприємства.

УМІННЯ:

- підбирати та підготовлювати необхідні матеріали, що необхідні для проведення економічного аналізу;
- здійснювати економічні розрахунки, визначати вплив різних факторів на результати роботи підприємства й оцінювати їх;
- встановлювати причини невиконання плану і знаходити резерви підвищення ефективності виробництва;
- приймати управлінські рішення за результатами аналізу.

На вивчення курсу за фахом **“Фінанси”** та **„Облік і аудит”** відведено :

- для денної форми навчання на вивчення курсу відведено 135 годин, з них – 34 години лекцій та 34 години практичних занять. Курс "Економічний аналіз" вивчається в п'ятому навчальному семестрі.

- для заочної форми навчання (термін – 4,5 роки, 3 роки) на вивчення курсу відведено 135 годин, з них – 12 години лекцій та 8 годин практичних занять. Курс "Економічний аналіз" вивчається в сьомому (термін навчання 4,5 роки) та восьмому (термін навчання – 3 роки) навчальному семестрі.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Спеціальність	Форма навчання, термін навчання	Семестр	Всього	Розподіл за семестрами та видами занять									Семестр. атестація
				Лекції	Практ.	Семін.	Лабор. роб.	Комп'ют. практи.	Контр. роботи	СРС			
										Всього	В тому числі, на ви- конання ІСЗ (вик. контр. робот)	Курсова робота	
«Фінанси» та «Об- лік і аудит»	денна	5	135	34	34	-	-	-	-	67	16		ісп.
		6	40							40		40	
	заочна (4,5 роки)	7	135	12	8	-	-	-	-	115	16		ісп.
		8	40							40		40	
	заочна (3 роки)	8	135	12	8	-	-	-	-	115	16		ісп.
		9	40							40		40	

II. ЗМІСТ НАВАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Навчальну програму курсу "Економічний аналіз" розроблено у відповідності до Галузевого стандарту вищої освіти "Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму 0501 – "Економіка і підприємство". / Колектив. авт. під загол. керівника А.Ф.Павленка. - К.:КНЕУ, 2002.

Структура навчальної дисципліни віддзеркалюється у змісті навчального матеріалу програми за наступним тематичним планом.

Тема 1. Предмет та види економічного аналізу

Економічний аналіз як галузь економічної науки. Основні етапи розвитку економічного аналізу. Його роль в управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва. Господарська діяльність як предмет економічного аналізу. Об'єкти і суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Використання в економічному аналізі системи показників. Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори, резерви виробництва, їх класифікація. Завдання економічного аналізу.

Оцінка результатів господарської діяльності. Сприяння управлінню й контролю виробництва. Види та напрями економічного аналізу.

Оперативний аналіз. Перспективний аналіз. Техніко-економічний та фінансово-економічний аналіз. Функціонально-вартісний і системний аналіз. Місце економічного аналізу господарської діяльності у системі наук.

Його зв'язок з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, статистикою, аудитом тощо.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ місце економічного аналізу в структурі економічних вчень;
- ❖ види та напрями економічного аналізу;
- ❖ основні категорії економічного аналізу;
- ❖ завдання економічного аналізу;
- ❖ види та напрями економічного аналізу.

Студент повинен вміти:

- ❖ визначити роль економічного аналізу в управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва;
- ❖ розкрити зміст аналізу;
- ❖ знайти зв'язок економічного аналізу з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, статистикою, аудитом тощо.

Тема 2. Метод і методика економічного аналізу

Визначення методу. Класифікація методів. Метод економічного аналізу . Аналітичний метод і принципи аналітичного дослідження. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів. Способи елімінування: ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць та перерахунків порівняння, його застосування в аналізі.

Види порівнянь. Вимоги, які пред'являються до забезпечення порівнянності даних. Моделювання. Види моделей та використання моделювання в економічно-

му аналізі. Балансові застосування. Застосування його методу для перевірки узгодження й вірогідності звітних факторів. Сальдовий прийом, можливості використання його в аналізі.

Статистичні методи, які застосовуються в аналізі. Табличний метод. Особливості побудови аналітичної таблиці. Динамічні ряди. Обчислення середніх і відносних величин. Графічні методи. Економіко-математичні методи, які застосовуються в економічному аналізі, їх класифікація. Особливості й використання в аналізі господарської діяльності та сфери їхнього застосування.

Соціологічні та інші методи, які застосовуються в економічному аналізі.

Анкетний метод дослідження. Опитування суб'єктів аналізу. Проведення експерименту.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ класифікація методів економічного аналізу;
- ❖ моделювання в економічному аналізі;
- ❖ економіко-математичні методи, які застосовуються в економічному аналізі, їх класифікація.

Студент повинен вміти:

- ❖ використовувати на практиці такі методи: ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць та перерахунків порівняння;
- ❖ використовувати сальдовий прийом;
- ❖ використовувати графічні методи;
- ❖ використовувати економіко-математичні методи.

Тема 3. Інформаційна база економічного аналізу

Зміст і поняття інформації. Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Гласність і секретність інформації. Організація й контроль потоків інформаційного забезпечення виробництва. Характеристика й класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Вимоги, яким повинна відповідати система обліку й звітності. Нагромадження, обробка, систематизація, зберігання й

використання інформації. Використання ЕОМ в економічному аналізі.

Розробка й класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язання аналітичних задач. Перевірка вірогідності джерел інформації, які використовуються в аналізі. Використання аудиту для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ зміст і поняття інформації;
- ❖ характеристику й класифікацію найважливіших видів інформації;
- ❖ вимоги, яким повинна відповідати система обліку й звітності;
- ❖ використання ЕОМ в економічному аналізі.

Студент повинен вміти:

- ❖ організувати контроль потоків інформаційного забезпечення для виробництва;
- ❖ охарактеризувати класифікації найважливіших видів інформації на підприємстві;
- ❖ перевіряти вірогідності джерел інформації, які використовуються в аналізі;
- ❖ використовувати аудит для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів.

Тема 4. Організація та етапи економічного аналізу

Поняття й загальні методологічні принципи організації аналізу. Форми та методи організації аналітичної роботи. Особливості організації та проведення аналізу з боку статистичних, фінансово-кредитних і керівних організацій. Планування, виконання й контроль окремих робіт аналізу в цілому. Залучення, узгодження дій та заохочення виконавців аналізу.

Основні етапи й послідовність проведення аналізу господарської діяльності. Принципи складання програм аналізу. Добір, перевірка й аналітична обробка економічної інформації. Формування пропозицій за результатами аналізу та контроль за їх реалізацією.

Форми та методи організації аналітичної роботи. Основні етапи й послідо-

вність проведення аналізу господарської діяльності.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ поняття й загальні методологічні принципи організації аналізу;
- ❖ форми та методи організації аналітичної роботи;
- ❖ особливості організації та проведення аналізу.

Студент повинен вміти:

- ❖ охарактеризувати основні етапи послідовності проведення аналізу господарської діяльності;
- ❖ формувати пропозиції за результатами аналізу;
- ❖ формувати контроль за реалізацією пропозицій на основі досліджень економічного аналізу.

Тема 5. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг

Значення й завдання аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Загальна схема й послідовність проведення аналізу. Фактори виробництва продукції. Інформаційна база аналізу. Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному вираженні.

Оцінка динаміки обсягу продукції виробництва. Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних факторів на динаміку показників, методика їх розрахунку. Аналіз асортименту й структури випуску продукції. Комплексний аналіз впливу асортименту й структурних зрушень на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього фактора на обсяг виробництва та інших показників підприємства.

Аналіз якісної продукції та робіт. Показники якості. Сортність і методика аналізу її. Аналіз комплексності й ритмічності роботи підприємства. Оцінка резервів збільшення випуску продукції.

Загальна схема й послідовність проведення аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Аналіз обсягу виробництва продукції, асортименту та якості.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ значення й завдання аналізу виробництва продукції. ;
- ❖ методику розрахунку та впливу цього фактора на обсяг виробництва та інших показників підприємства;
- ❖ фактори виробництва продукції;
- ❖ інформаційну базу аналізу виробництва продукції.

Студент повинен вміти:

- ❖ провести аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному вираженні;
- ❖ провести аналіз асортименту й структури випуску продукції;
- ❖ провести аналіз якісної продукції та робіт;
- ❖ провести оцінку резервів збільшення випуску продукції;
- ❖ провести аналіз обсягу виробництва продукції, асортименту та якості.

Тема 6. Аналіз попиту, стану ринка й обсягу реалізації продукції, послуг підприємств

Значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства, а також місткості ринку для обґрунтування плану виробництва й реалізації продукції. Загальна схема й послідовність проведення аналізу. Вивчення функцій кривих попиту, його цінової еластичності для прийняття управлінських рішень. Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг. Аналіз виконання договірних зобов'язань по поставках: обсяг, строки, асортимент, якість. Аналіз і оцінка збуту окремих товарів.

Аналіз виторгу від експорту та факторів його зміни. Аналіз виконання зобов'язань по зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Оцінка конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках та ефективності експертних операцій.

Зміст і реалізація підсумкового аналізу виторгу від реалізації продукції й послуг. Підрахунок резервів збільшення реалізації продукції.

Значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію та послуги

підприємства, а також місткості ринку для обґрунтування плану виробництва й реалізації продукції. Загальна схема й послідовність проведення аналізу.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства;
- ❖ оцінку обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг;
- ❖ зміст і реалізація підсумкового аналізу виторгу від реалізації продукції й послуг;
- ❖ значення й завдання оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства;
- ❖ загальну схему плану виробництва й реалізації продукції.

Студент повинен вміти:

- ❖ провести аналіз виконання договірних зобов'язань по поставках;
- ❖ провести аналіз виторгу від експорту та факторів його зміни;
- ❖ провести аналіз виторгу від реалізації продукції й послуг.

Тема 7. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства

Значення й завдання аналізу. Загальна схема аналізу. Джерела інформації.

Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Аналіз ефективності використання і освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання робочої сили. Аналіз резервів продуктивності праці й випуску товарної продукції за рахунок кращого використання трудових ресурсів.

Аналіз показників складу, структури й технічного стану основних фондів. Показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами та іншими основними фондами. Оцінка інвестиційної активності підприємства.

Аналіз використання основних фондів. Класифікація показників використання основних фондів. Аналіз фондівіддачі та факторів її зміни. Методики визначення й розрахунку резервів збільшення випуску продукції.

Аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами й ефективнос-

ті їх використання. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах і рівня виробничих запасів. Фактори, що впливають на рівень складських запасів підприємства. Аналіз показників використання матеріальних ресурсів і оцінка динаміки матеріаломісткості продукції. Значення й завдання аналізу організаційно - технічного рівня підприємства.

Зміст і методи аналізу прогнозів щодо вдосконалення ОТР підприємства відповідно до прийнятої стратегії маркетингу. Загальна схема й послідовність проведення аналізу виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Аналіз використання основних фондів. Аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їх використання.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ значення й завдання аналізу;
- ❖ джерела інформації;
- ❖ класифікація показників використання основних фондів;
- ❖ значення й завдання аналізу організаційно - технічного рівня підприємства.

Студент повинен вміти:

- ❖ провести аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами;
- ❖ провести аналіз показників складу, структури й технічного стану основних фондів;
- ❖ провести аналіз використання основних фондів;
- ❖ провести аналіз фондівіддачі та факторів її зміни;
- ❖ провести аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їх використання.

Тема 8. Аналіз витрат на виробництво та реалізацію продукції

Значення, завдання й система інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві. Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства та їх аналізу. Напрямки аналізу ви-

трат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції, за залежністю від обсягу виробництва й збуту продукції за місцями виникнення витрат, за об'єктами калькуляції.

Аналіз комплексних статей витрат: на утримання та експлуатацію устаткування, цехові, поза виробничі витрати. Аналіз собівартості окремих виробів. Зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво та збут продукції. Підрахунок і розробка заходів для реалізації виявлених резервів собівартості.

Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства та їх аналізу. Напрямки аналізу витрат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції.

Аналіз комплексних статей витрат: на утримання та експлуатацію устаткування, цехові, поза виробничі витрати. Аналіз собівартості окремих виробів.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ значення, завдання й система інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві;
- ❖ зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво та збут продукції;
- ❖ систему показників рівня витрат у собівартості продукції;
- ❖ загальну схему формування витрат підприємства;
- ❖ напрямки аналізу витрат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції.

Студент повинен вміти:

- ❖ провести аналіз витрат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції;
- ❖ провести аналіз комплексних статей витрат: на утримання та експлуатацію устаткування, цехові, поза виробничі витрати;
- ❖ провести аналіз собівартості окремих виробів;
- ❖ розраховувати собівартості продукції за їх елементами та статтями калькуляції.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів і рентабельності

Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Валовий прибуток та його складові. Прибуток від реалізації продукції. Аналіз розподілу прибутку. Аналіз і обґрунтування доцільності основних напрямків використання прибутку.

Аналіз показників рентабельності: загальна рентабельність виробництва, реалізованої продукції, окремих виробів.

Інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Валовий прибуток та його складові. Аналіз показників рентабельності.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ значення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства;
- ❖ завдання аналізу фінансових результатів діяльності підприємства;
- ❖ інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства;
- ❖ валовий прибуток та його складові;
- ❖ прибуток від реалізації продукції та його складові.

Студент повинен вміти:

- ❖ провести аналіз розподілу прибутку;
- ❖ провести аналіз загальної рентабельності виробництва;
- ❖ провести аналіз реалізованої продукції;
- ❖ провести аналіз окремих виробів.

Тема 10. Аналіз фінансового стану підприємства

Взаємозв'язок фінансового стану підприємства й результатів його виробничої та збутової діяльності. Оцінка фінансового стану підприємства. Аналіз майна підприємства й джерел його покриття. Аналіз матеріальних оборотних активів, виявлення надлишкових і непотрібних засобів, визначення шляхів їх скорочення. Аналіз пасивів підприємства. Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємств. Аналіз оборотності обігових коштів та причин її зміни.

Взаємозв'язок фінансового стану підприємства й результатів його виробничої та збутової діяльності. Оцінка фінансового стану підприємства.

Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємств. Аналіз оборотності обігових коштів та причин її зміни. Аналіз матеріальних оборотних активів, виявлення надлишкових і непотрібних засобів, визначення шляхів їх скорочення.

В результаті вивчення теми:

Студент повинен знати:

- ❖ взаємозв'язок фінансового стану підприємства й результатів його виробничої та збутової діяльності;
- ❖ аналіз оборотності обігових коштів та причин її зміни;
- ❖ аналіз матеріальних оборотних активів, виявлення надлишкових і непотрібних засобів, визначення шляхів їх скорочення.

Студент повинен вміти:

- ❖ провести оцінку фінансового стану підприємства;
- ❖ провести аналіз майна підприємства й джерел його покриття;
- ❖ провести аналіз матеріальних оборотних активів;
- ❖ провести аналіз майна підприємства;
- ❖ провести аналіз матеріальних оборотних активів;
- ❖ провести аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємств;
- ❖ провести аналіз пасивів підприємства.

ІІІ. ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1 за темою 1

Мета – вивчення предмета та видів економічного аналізу

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

- 1 Основні категорії економічного аналізу.
- 2 Завдання економічного аналізу.
- 3 Види та напрями економічного аналізу.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- визначити роль економічного аналізу в управлінні господарством та підви-

щенні ефективності виробництва;

- розкрити зміст аналізу;
- знайти зв'язок економічного аналізу з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, статистикою, аудитом тощо.

Заняття №2,3,4,5 за темою 2

Мета – вивчення методів і методик економічного аналізу

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

- 1 Класифікація методів.
- 2 Елімінування як метод розрахунку впливу факторів.
- 3 Елімінування як метод розрахунку впливу факторів.
- 4 Моделювання. Види моделей.
- 5 Балансові застосування.
- 6 Порівняння. Види порівнянь. Вимоги.
- 7 Статистичні методи.
- 8 Економіко-математичні методи.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- використовувати основні методи економічного аналізу;
- використовувати основні методи елімінування та порівняння;
- використовувати основні види моделей та балансовий метод;
- використовувати статистичний та економіко-математичний метод.

Заняття №6 за темою 3,4

Мета – розгляд інформаційної бази економічного аналізу, організація та етапи економічного аналізу

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

- 1 Характеристика й класифікація найважливіших видів інформації.
- 2 Перевірка вірогідності джерел інформації.
- 3 Принципи організації аналізу.
- 4 Основні етапи й послідовність проведення аналізу господарської діяльно-

сті.

5 Формування пропозицій за результатами аналізу та контроль за їх реалізацією.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- розкрити найважливіші види інформації;
- розкрити основні етапи проведення аналізу господарської діяльності;
- формувати пропозиції за результатами аналізу;
- формувати контроль за реалізацією пропозицій на основі досліджень економічного аналізу.

Заняття №7 за темою 5

Мета - розгляд аналізу виробництва продукції, робіт і послуг

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

- 1 Значення й завдання аналізу виробництва продукції.
- 2 Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному вираженні.
- 3 Аналіз асортименту й структури випуску продукції.
- 4 Методика розрахунку впливу цього фактора на обсяг виробництва та інших показників підприємства.
- 5 Аналіз якісної продукції та робіт.
- 6 Оцінка резервів збільшення випуску продукції.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- розкрити методи аналізу виробництва продукції, робіт та послуг;
- розкрити методи розрахунку впливу різних факторів на обсяг виробництва продукції;
- провести аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному вираженні;
- провести аналіз асортименту й структури випуску продукції;
- провести аналіз якісної продукції та робіт;
- провести оцінку резервів збільшення випуску продукції;
- провести аналіз обсягу виробництва продукції, асортименту та якості.

Заняття №8,9 за темою 6

Мета - розгляд аналізу попиту, стану ринка й обсягу реалізації продукції, послуг підприємств

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1 Значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства.

2 Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг.

3 Аналіз виконання договірних зобов'язань по поставках.

4 Аналіз виторгу від експорту та факторів його зміни.

5 Зміст і реалізація підсумкового аналізу виторгу від реалізації продукції й послуг.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- розкрити методи оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства;
- розкрити методи аналізу виконання договірних зобов'язань по поставках;
- розкрити методи аналізу виторгу від експорту та факторів його зміни;
- провести підсумковий аналіз виторгу від реалізації продукції й послуг.

Заняття №10,11,12 за темою 7

Мета - розгляд аналізу виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1 Значення й завдання аналізу.

2 Джерела інформації.

3 Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами.

4 Аналіз показників складу, структури й технічного стану основних фондів.

5 Аналіз використання основних фондів.

6 Класифікація показників використання основних фондів.

7 Аналіз фондівдачі та факторів її зміни.

8 Аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їх використання.

9 Значення й завдання аналізу організаційно - технічного рівня підприємства.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- визначати джерела інформації необхідних для аналізу забезпечення підприємства трудовими ресурсами та основними фондами;
- провести наліз забезпечення підприємства трудовими ресурсами;
- провести аналіз показників складу, структури й технічного стану основних фондів;
- провести аналіз використання основних фондів;
- провести аналіз фондівіддачі та факторів її зміни;
- провести аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їх використання.

Заняття №14,15 за темою 8

Мета - розгляд аналізу витрат на виробництво та реалізацію продукції

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

- 1 Значення, завдання й система інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві.
- 2 Аналізу витрат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції.
- 3 Аналіз комплексних статей витрат: на утримання та експлуатацію устаткування, цехові, поза виробничі витрати.
- 4 Аналіз собівартості окремих виробів.
- 5 Зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво та збут продукції.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- визначати систему інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві;
- визначати методи аналізу витрат на виробництво продукції, робіт та послуг;
- визначати методи оперативного аналізу витрат на виробництво та збут продукції;
- визначати метод аналізу собівартості окремих виробів.

Заняття №16 тема 9

Мета - розгляд аналізу фінансових результатів і рентабельності

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

- 1 Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.
- 2 Валовий прибуток і його складові. Прибуток від реалізації продукції.
- 3 Аналіз розподілу прибутку.
- 4 Аналіз показників рентабельності.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- визначати систему інформаційного забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства;
- визначати методи аналізу фінансових результатів підприємства;
- провести аналіз розподілу прибутку;
- провести аналіз загальної рентабельності виробництва;
- провести аналіз реалізованої продукції;
- провести аналіз окремих виробів.

Заняття №17 тема 10

Мета - розгляд аналізу фінансового стану підприємства

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

- 1 Оцінка фінансового стану підприємства.
- 2 Аналіз майна підприємства.
- 3 Аналіз матеріальних оборотних активів.
- 4 Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємств.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- визначати систему інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства;
- визначати методи аналізу фінансового стану підприємства;
- провести оцінку фінансового стану підприємства;
- провести аналіз майна підприємства й джерел його покриття;
- провести аналіз матеріальних оборотних активів;

- провести аналіз майна підприємства;
- провести аналіз матеріальних оборотних активів;
- провести аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємств;
- провести аналіз пасивів підприємства.

IV. ІНДИВІДУАЛЬНІ СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни " Економічний аналіз" **денної форми навчання** передбачено 67 годин, які витрачаються студентами на підготовку рефератів.

Ціль рефератів – більш детальніше розглянути питання, які виносяться на самостійне вивчення. Перелік тем рефератів наведено у додатку А даної навчальної програми.

Заслуховування та обговорення рефератів відбувається на практичних заняттях, що поширює знання студентів по окремим теоретичним та практичним питанням. Крім того, об'єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

Ціль курсової роботи – закріплення теоретичних знань і отримання практичних навичок з дисципліни. Перелік тем наведено у Додатку Б.

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни „Економічний аналіз” **заочної форми навчання** передбачено 107 годин. Об'єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять, та курсова робота.

V. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Для контролю за засвоєнням матеріалу по навчальній дисципліні “Економічний аналіз” **денної форми навчання** використовуються такі форми поточного контролю:

- підготування доповідей або рефератів по окремих розділах курсу, тема-

тика яких визначається викладачем;

- виконання аудиторних контрольних робіт;
- рішення типових ситуацій та задач по основних темах курсу на практичних заняттях;
- поточний контроль за засвоєнням матеріалу в ході проведення практичних занять із студентами;

Навчальний процес по дисципліні завершується іспитом, на якому студенти показують отриманий рівень знань.

На протязі семестру заплановано проведення трьох обов'язкових контрольних точок и трьох додаткових контрольних точок. **Мета** проведення контрольних робіт – закріплення і оцінювання отриманих студентами теоретичних знань та вмінь розв'язання задач з дисципліни.

Завдання на кожну контрольну роботу знаходяться в додатку А навчально-методичного комплексу дисципліни.

Навчальним планом дисципліни для **заочної форми навчання** передбачена одна контрольна робота.

Контрольна робота охоплює теми лекційного матеріалу, а також матеріал, що вноситься на самостійне вивчення студентам. До контрольної роботи входять виконання наступних видів роботи:

- вивчення та опрацювання теоретичних питань по курсу;
- відповіді на тестові завдання;
- рішення практичних задач.

Основна **мета** виконання контрольних робіт – закріплення теоретичних знань та практичних навиків.

VI. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Методика вивчення дисципліни „Економічного аналіз” для **денної форми навчання за фахом “Фінанси”, „Облік і аудит”** базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольних робіт, самостійних робіт, тестових завдань, вирішенні комплексних ситуаційних задач.

За фахом “Фінанси” та „Облік і аудит” увага приділяється розгляду методів економічного аналізу, а також методикам аналізу виробництва продукції, основних засобів, трудових ресурсів та собі вартості продукції, робіт та послуг.

На лекціях викладається основна частина теоретичного матеріалу, доповненого прикладами. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, повинні бути опановані на практичних заняттях вході заслуховування докладів та рефератів.

Методика вивчення дисципліни **для заочної форми навчання за фахом “Фінанси” та „Облік і аудит”** базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольної роботи.

На лекціях викладається основні теми теоретичного матеріалу. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, виносяться на самостійне вивчення дисципліни.

Як і на денній форми навчання **за фахом “Фінанси” та „Облік і аудит”** так і **на заочній** більше уваги приділяється розгляду методів економічного аналізу, а також методикам аналізу виробництва продукції, основних засобів, трудових ресурсів та собі вартості продукції, робіт та послуг.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ

За фахом „Фінанси” та „Облік і аудит”

ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичні	СРС
Тема 1. Предмет та види економічного аналізу	9 (8)	4 (2)	2 (-)	3 (6)
Тема 2. Метод і методика економічного аналізу	22 (9)	8 (2)	8 (2)	6 (5)
Тема 3. Інформаційна база економічного аналізу	5 (9)	1 (2)	1 (-)	3 (7)
Модуль 1	5	-	2	3
Тема 4. Організація та етапи економічного аналізу	3 (7)	1 (2)	1 (-)	1 (5)
Тема 5. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг	9 (11)	2 (2)	2 (2)	5 (7)
Тема 6. Аналіз попиту, стану ринка й обсягу реалізації продукції, послуг, підприємств	10 (7)	2 (-)	4 (-)	4 (7)
Тема 7. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства	22 (12)	8 (2)	8 (2)	6 (8)
Модуль 2	5	-	2	3
Тема 8. Аналіз витрат на виробництво та реалізацію продукції	14 (6)	4 (-)	4 (-)	6 (6)
Тема 9. Аналіз фінансових результатів і рентабельності	5 (8)	1 (-)	2 (2)	2 (6)
Тема 10. Аналіз фінансового стану підприємства	9 (6)	3 (-)	2 (-)	4 (6)
Модуль 3	5	-	2	3
Підготовка рефератів	8	-	-	8
Підготовка до іспиту	27 (27)	-	-	27 (27)
Разом	135 (135)	34 (12)	34 (8)	67 (107)

*Примітка: в лапках наведена кількість годин для заочної форми навчання.

VII НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Перелік рекомендованої літератури:

- 1 Ковалев В.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: Просвещение, 2001.- 424с.
- 2 Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. –М.: ИНФРА – М,2002.- 336с.
- 3 Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: навч. Посібник,- 3-е вид., перероб. І дополнення- К.:Знання, 2002.- 294с.
- 4 Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник 4-е издание.-М.: Финансы и статистика, 1999
- 5 Бернстайн Л.А. Анализ финансовой отчетности.-М.: Финансы и статистика, 1996
- 6 Методические указания и задания к контрольной работе по дисциплине «Экономический анализ» для студентов специальности 7.050104, 7.050106 заочной формы обучения / Составители: И.А. Маслов – Краматорск: ДГМА, 2004. – 28с.
- 7 Методические указания к выполнению курсовой работы по дисциплине «Экономический анализ» (для студентов специальности 7.050104, 7.050106 всех форм обучения)/Составители: Э.П. Адаменко, Е.А. Киселева – Краматорск: ДГМА, 2003. – 12 с.
- 8 Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика финансового анализа.-М.: ИНФРА-М,2000
- 9 Управленческий учет: учебное пособие/Под редак. А.Д.Шеремета.-М.: ФБК-ПРЕСС, 1999
- 10 Экономический анализ: Учебное пособие/Э.А. Макарьян, Г.П. Герасименко, С.Э. Макарьян.- 3-е изд., перераб. и доп. –:М.: ФБК-ПРЕСС,2002.
- 11 Анализ финансового состояния предприятия/ А.И. Ковалев, В.П. Привалов.-5-е изд., перераб. и доп. – М: Центр экономики и маркетинга, 2001,256 с.
- 12 Прыкина Л.В. Экономический анализ предприятия: Учебник для ву-

зов.-М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.

13 Савицкая Г.В. Методика комплексного анализ хозяйственной деятельности предприятия.-Краткий курс, 2002.

Розробники робочої навчальної програми з дисципліни “Економічний аналіз”:

Старший викладач кафедри “Фінанси”

В.М. Держинська

Асистент кафедри “Фінанси”

І. В. Маслов

Додаток А

Тими рефератів:
за курсом „Економічний аналіз”

- 1 Реалізація системного підходу при побудові методики аналізу.
- 2 Характеристика прийомів елімінування.
- 3 Зміст управлінського і фінансового аналізу.
- 4 Аналіз трудових ресурсів підприємства.
- 5 Задачі і джерела аналізу собівартості продукції.
- 6 Аналіз калькуляції собівартості окремих видів виробів.
- 7 Аналіз кошторисів комплексних витрат з метою виявлення резервів зниження витрат по обслуговуванню і керуванню виробництвом.
- 8 Графічні методи, використовувані в економічному аналізі.
- 9 Аналіз формування прибутку підприємства й оцінка впливу факторів на її зміну.
- 10 Економіко-математичні методи в економічному аналізі.
- 11 Значення, задачі і методика аналізу і використання основних фондів підприємства в умовах ринкової економіки.
- 12 Методика аналізу обсягу виробництва і реалізації продукції.
- 13 Факторний аналіз рентабельності.
- 14 Методика аналізу фондівіддачі.
- 15 Сутність, значення і задачі економічного аналізу діяльності підприємства в умовах ринкової економіки.
- 16 Метод економічного аналізу, сутність основних прийомів і способів аналізу.
- 17 Аналіз вироблення і продуктивності праці.
- 18 Аналіз забезпеченості підприємства власними оборотними коштами.
- 19 Аналіз асортименту продукції, що випускається, і показників її якості, конкурентноздатності.
- 20 Особливості методики аналізу використання фонду оплати праці і його структури в ринковій економіці.

Додаток Б

Тими курсових робіт
за курсом «Економічний аналіз»

- 1 Призначення і задачі економічного аналізу, класифікація застосовуваних методів і прийомів
- 2 Графічний і економіко-математичний методи в економічному аналізі
- 3 Аналіз виконання плану по випуску продукції і ритмічності виробництва
- 4 Аналіз реалізації продукції
- 5 Аналіз витрат на шлюб
- 6 Аналіз динаміки, структури і рухи основних фондів підприємства
- 7 Аналіз рівня зносу основних фондів підприємства
- 8 Аналіз використання основних фондів підприємства
- 9 Аналіз використання устаткування
- 10 Аналіз впливу різних факторів на обсяг реалізації продукції
- 11 Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами
- 12 Аналіз використання робочого часу
- 13 Аналіз продуктивності праці
- 14 Аналіз фонду заробітної плати
- 15 Аналіз витрат на 1 грн. реалізованої продукції
- 16 Аналіз витрат підприємства
- 17 Аналіз собівартості виробу
- 18 Аналіз балансового прибутку підприємства
- 19 Аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства
- 20 Аналіз формування, розподіли і використання прибутку підприємства
- 21 Аналіз якості продукції
- 22 Аналіз резервів збільшення прибутку промислового підприємства
- 23 Аналіз рентабельності виробництва промислової продукції
- 24 Аналіз непрямих витрат у складі витрат на виробництво промислової продукції

Додаток В

Перелік питань до іспиту за курсом «Економічний аналіз»

- 1 Значення, мета та завдання економічного аналізу як галузі економічної науки.
- 2 Предмет та об'єкт економічного аналізу.
- 3 Основні категорії економічного аналізу.
- 4 Види та напрями економічного аналізу.
- 5 Місце економічного аналізу господарської діяльності у системі наук.
- 6 Елімінування як метод розрахунку впливу факторів.
- 7 Метод порівняння, його застосування в аналізі.
- 8 Види моделей. Використання моделювання в економічному аналізі.
- 9 Балансові застосування.
- 10 Статистичні методи, які застосовуються в аналізі.
- 11 Економіко-математичні методи, які застосовуються в економічному аналізі, їх класифікація.
- 12 Перевірка вірогідності джерел інформації, які використовуються в аналізі.
- 13 Поняття й загальні методологічні принципи організації економічного аналізу.
- 14 Основні етапи й послідовність проведення аналізу господарської діяльності.
- 15 Значення й завдання аналізу виробництва продукції, робіт і послуг.
- 16 Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному вираженні.
- 17 Аналіз асортименту й структури випуску продукції.
- 18 Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами.
- 19 Аналіз показників складу, структури й технічного стану основних фондів.
- 20 Аналіз використання основних фондів.
- 21 Аналіз забезпечення підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їх використання.
- 22 Аналіз показників використання матеріальних ресурсів і оцінка динаміки

теріаломісткості продукції.

- 23 Напрямки аналізу витрат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції.
- 24 Аналіз комплексних статей витрат: на утримання та експлуатацію устаткування, цехові, поза виробничі витрати.
- 25 Аналіз собівартості окремих виробів.
- 26 Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.
- 27 Прибуток від реалізації продукції та методика його аналізу.
- 28 Аналіз показників рентабельності: загальна рентабельність виробництва, реалізованої продукції, окремих виробів.
- 29 Оцінка фінансового стану підприємства.
- 30 Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємств.